

композиторів, з надзвичайною пошаною ставився до народної пісні. Роман Ставничий належить до тієї частини інтелігенції, яка за будь-яких обставин залишалася вірною рідній землі – Україні.

1. Діло. Львів, 1985. 21 груд.
2. Андрушич С. Боян // Енциклопедія Коломийчини. Коломия: ВІК, 1998. Зм.2. С.89-91.
3. Ілюстрований музичний календар на рік звичайний 1904-1906. Львів: НТШ
4. Лагодінська-Залеська Г. З музичного життя в Коломій // Над Прутом у лузі. Коломия у спогадах. Торонто: Срібна Сурма, 1962. С.371-382.
5. Грабовецький В. Історія Коломиї з найдавніших часів до початку XX ст. Ч.1. Коломия: ВІК, 1966
6. Кутузяк М. Галичина: сторінки історії. – Івано-Франківськ, 1993. ✓

Natalia Toloshniak

#### ROMAN STAVNYCHYY A LEADING CONDUCTOR OF MUSIC-CHOIR SOCIETY "KOLOMYISKYY BOYAN"

This article is about the history and the sphere of activity of the music-choir society "Kolomyiskyy Boyan". A special attention is devoted to the analysis of the life and creative talent of the leading conductor of the choir "Kolomyiskyy Boyan", Roman Stavnichyy (1889-1959), who was at the same time a famous lawyer in Kolomyia, and distinguished public figure.

**Наталія Никорак**

#### ТВОРЧА ТА ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯРОСЛАВА ЯРОСЛАВЕНКА

Кінець XIX – початок XX століття можна охарактеризувати як один з найважливіших етапів у розвитку української музики у Галичині. Адже на цей час припадає піднесення суспільно-культурного життя: виникнення численних музичних товариств, різноманітних хорових та театральних колективів, спеціальних музичних навчальних закладів; відбувається становлення виконавської школи, поживається театральне життя. Однією з основних рис цього періоду було те, що музична культура розвивалася у двох напрямках. З одного боку, постала плеяда композиторів-професіоналів, які здобули музичну освіту у вітчизняних та зарубіжних вищих професійних музичних навчальних закладах (Львів, Прага, Відень, Ляйпціг). До них належать Микола Колесса, Василь Барвінський, Станіслав Людкевич, Борис Кудрик. Але поруч з ними на теренах української музики діяли митці-аматори о.П.Бажанський, о.М.Конко, М.Кумановський, Г.Топольницький, Я.Лопатинський, які отримали інший професійний фах, але значною мірою спричинилися до розвитку української музичної культури. Серед них вагоме місце належить композитору Ярославу Ярославенку.

Ярослав Вінцовський (Ярославенко) народився 30 березня 1880 року у сім'ї професора гімназії Дмитра Вінцовського. У метричній довідці зазначено, що 5 квітня парафія церкви Святої Параскевії у Львові поповнилась ще одним парафіянином з другим іменем Теофіл [2].

Сім'я Вінцовських на той час мешкала у невеликому будинку №3 на вулиці Марії Сніжної.

Дмитро Іванович Вінцовський (батько композитора) мав неабиякий хист до літератури, гарно співав і добре грав на скрипці. У його творчому доробку чільне місце займають оригінальні твори: “Вдова”, “Старый практик” (1880); історичні дослідження – “Церковный Братства на Руси”, “Хропика російсько-японської війни”, “Русско-турецкая война” (1878), “О печатных книгах”; замітки на суспільно-політичні теми: “Чоловья и его история” (1903), “Наша Земля” (1884); посібники: “Порадник у справах писарських”, “Правовисна справа” (1892), “Порадник у справах військових” (1880), “Нариси історії Австрійсько-угорської монархії” (1881) [1].

Мати композитора – Анна – родом з Перемишля із заможної польської родини Антона Височанського та Теофілі Вибраницької [2]. Вона добре грала на фортепіано і цитрі – надзвичайно популярному на той час серед західноукраїнської інтелігенції інструменті. Завдяки їй у домі Вінцовських завжди лунала музика. Старші і молодші брати та сестри також залюбки музикували. Сім'я часто влаштовувала своєрідні домашні концерти, розучувала хори та інструментальні твори. Все це сприяло розвитку природного обдарування майбутнього композитора, у якого змалку виявилися абсолютний музичний слух, прекрасна пам'ять, дзвінкий голос і надзвичайно яскрава фантазія. Малий Ярослав не раз, почувши як наспівує батько якусь мелодію, прагнув її відтворити, перебираючи ще невмілими пальцями по білих та чорних клавішах сімейного роялю.

Коли хлопчику виповнилося 6 років (1886 р.), його віддають на навчання до початкової школи з російською мовою викладання, яка за фононісом була найбільш наближена до української [2].

Вивчаючи релігію, польську, російську та німецьку мови, географію, історію, правопис та математику, малий учень мав у річному свідоцтві оцінки “дуже добре”. Та найбільше він захоплювався співами. Недарма його дзвінкий та гучний голос виділявся з-поміж хору усього класу. Вслухаючись у мелодійність українських народних пісень, грайливість польських, строгість німецьких мелодій, хлопчик поринав у світ музики, який володарював над ним з колиски.

У 1891 році Ярослава переводять до Другої німецької гімназії, професором якої був його батько. У гімназійних стінах він вивчає теорію музики, гармонію, контрапункт, із запалом бере участь у роботі хорового гуртка. Старанний учень не пропускає жодного концертного вечора чи

вистави в оперному театрі, пробираючись туди найчастіше хитроходами, без квитка. Вже в ці роки майбутній композитор багато уваги приділяє вивченню фольклору, мандруючи літом у горах: записує гуцульські, бойківські, лемківські пісні, що стали одним з основних джерел його творчості.

Побачивши особливе захоплення юнака музичними дисциплінами, у 1896 році батьки віддають його до приватної музичної школи у Львові [12, с.196-197].

Тут з'явилися перші творчі спроби юного композитора: пісні-романси та українські танці для фортепіано. Але композиція йому давалась нелегко – ще бракувало належної підготовки.

У 1898 році Ярослав блискуче складає випускні іспити в гімназії та закінчує музичну школу. Перед юнаком постало питання вибору майбутньої професії. Але через скрутні матеріальні умови навчання у бажаному закладі – консерваторії – стало неможливим: за нього необхідно було внести високу платню. Тому Я.Вінчковський на заощаджені ним кошти зміг вступити тільки до Львівського політехнічного інституту (ск. Szkoła politechniczna we Lwowie) на дорожньобудівний факультет [2].

У перші роки навчання Ярослав стає членом студентського товариства техніків “Основа” [9, с.20-21], записується до співацького – “Львівський Боян”, бере активну участь як хорист у польських товариствах “Лютня” та “Ехо” [4, с.31-32].

Справжнім другом для юнака став керівник польського хору “Ехо” Ян Галь (1856–1912). Композитор, диригент, фольклорист, автор багатьох кантат, хорів та сольних пісень погодився давати приватні уроки гармонії та композиції Я.Вінчковському, що значно поглибило знання початківця і розширило його музично-естетичний світогляд. Щоб продовжити музичну освіту, енергійний юнак здобув кілька рекомендаційних листів і завдяки їм записався у польську консерваторію ім.К.Шимановського у Львові вільним слухачем без права отримати диплом.

Упродовж двох років (1898–1900 рр.) майбутній композитор з захопленням відвідує лекції з музично-теоретичних дисциплін у професора Францішка Сломковського, з композиції – у польського композитора та відомого музичного критика Станіслава Певядомського.

Одержавши добру музичну підготовку в консерваторії, Я.Вінчковський стає керівником чоловічого хору Львівського спортивного товариства “Сокол” і з того часу обирає псевдонім Ярославенко. Завдяки активності керівника хоровий колектив багато концертує [9, с.20-21]. Для пропаганди сокільських ідей – виховання єдності, почуття честі, фізичної сили, витримки, дисципліни – на взірць чехів, поляків і хорватів влаштовувалися по містах зібрання, на яких виступав цей хор. Для нього композитор створив пісню-візитку “Соколи, соколи, ставайте в ряди”,

яка стала надзвичайно популярною і звучала майже на всіх сокільських злетах.

Для тиражування творів, які входили до репертуару хору, літографічним способом друкується невеликим тиражем збірник пісень для чоловічого хору “Паші звуки” під редакцією Я.Ярославленка. Перший випуск вміщав 5 хорових композицій: три маршові – гасло “Поклик Соколів”, “Марш Соколів”, “Мій край – мій край” і дві у дусі народних пісень: “За адка” та “Закувала зозуленька”. Після вдалої апробації цих творів виликла потреба виходу інших подібних збірників. Тому згодом у досить короткий термін виходить II, III і IV випуски під тією ж редакцією.

До цього періоду відносяться перші зрілі твори митця: вокальні твори “Дика рожа” (сл. Д.Млаки), “Ой ти, соловій” (сл. В.Пачовського), “Мав я рожу” (сл. Д.Млаки), “Щебетушко ти маленька” (сл. Д.Млаки), “В мене серце до любові” (сл. В.Кулика) та п’єси для фортепіано “Шварццованка на Парнас”, “Любоці” [9, с.20-21]. Вихований на кращих зразках української поезії, Я.Ярославенко для своєї вокальної лірики ретельно і вдумливо підбирає літературну першооснову. Його твори свідчать про прекрасний літературний смак і тонке відчуття поетичного слова. Композитор використовує вірші, зміст і поетика яких є співзвучні власному внутрішньому світу. Узагальнивши досягнення композиторів-попередників через призму своїх душевних переживань і особливостей власного стилю, Я.Ярославенко створив прекрасні вірці романсової лірики.

Якось, упорядковуючи бібліотеку товариства “Сокіл”, він натрапив на пісню-марш для чоловічого хору, що її написав Д.Січинський, яка, однак, не була відома широкому загалу. Вважаючи, що причина непопулярності пісні саме у невдалому літературному тексті, Я.Ярославенко запропонував виправити цей недолік своєму другові поету В.Пачовському. Щоб отримати дозвіл на друкування новоствореної пісні “Над гори, до хмар...”, він приїхав до Д.Січинського, який проживав тоді у Станіславові. Ця зустріч стала поштовхом до їхньої особистої і творчої дружби.

Здобувши професію інженера після закінчення політехніки (1904), Я.Ярославенко, як представник національної меншості, в умовах національного та соціального гноблення не міг відразу знайти роботу. Скрутні матеріальні обставини змусили митця погодитись на невдячну працю – записувати музику, яку складав сліпий польський композитор-дилетант Теодор Вишга, що жив у своєму маєтку Важучин на Волині. Зап’яття це було не до душі Я.Ярославенку, проте його зацікавили волинські народні пісні, яких він не знав [4, с.31-32].

Наприкінці 1904 року Я.Ярославенко влаштовується інженером-будівельником при Львівській залізниці, а у 1905 році стає власником технічного бюро “Будівельні матеріали” у Львові [12, с.196-197].

У цьому ж році він отримує посаду інженера у Львівському залізничному управлінні. Хоча робота за фахом займала тепер більше часу, Я.Ярославенко з допомогою А.Вахнянина, Ф.Колесси та інших представників громадськості організовує у Львові потісне видавництво під назвою “Українська Накладня” [18, с.105], яке згодом отримало назву “Музична Накладня Торбан”.

Як зазначали організатори “Музичної Накладні”: *“Велика недосада такого загального, а разом дуже дешевого видавництва, яке поставило би нашу музичну літературу на палезній висоті, даєть відчувати уже довгий час, тому нема сумніву, що се нове видавництво приймуть всі прихильно, а тоді сповнить “Торбан” свою трудну задачу та причиниться вельми до розвою української музики”* [8]. Але через недостатню кількість коштів втілити свій задум було надзвичайно складно. За перших пір року вийшло тільки чотири нотні випуски, до яких увійшли твори:

Випуск 1 – Я.Ярославенко, “Любоці” – вальс на фортепіан.

Випуск 2 – Я.Ярославенко, Співаник для народних шкіл.

Випуск 3 – Я.Лопатинський, “Не жартуй” – музика на фортепіан.

Випуск 4 – М.Вербицький, “Ще не вмерла Україна” [18, с.105].

3 року в рік видавництво збільшувало кількість накладу. Світ побачили твори Д.Січинського, О.Нижанківського, Я.Лопатинського, С.Людкевича, М.Лисенка, К.Стеценка, Я.Степова, М.Леонтовича, кращі композиції галицьких митців, а також власні твори Я.Ярославенка: хори, солоспіви та фортепіанні п'єси.

Поряд з роботою у видавництві він все ж продовжує займатися улюбленим мистецтвом: керує хором українського народного театру, творчо працює у “Львівському Бояні”, спілкується з Ярославом Лопатинським своїм шкільним товаришем, а пізніше одним із засновників видавництва.

У цей період поживалося листування композитора з Денисом Січинським. Завдяки цьому Я.Ярославенко дізнавався як про культурно-мистецьке життя Станіслава, так і про творчі плани та здобутки свого друга. Одночасно у видавництві “Торбан” виходять друком та отримують визнання серед мистецьких колективів деякі твори Д.Січинського: вокальні “Стоїть гора високая”, “І золотої й дорогої”, фортепіанні “Пісня без слів”, “Концергова мазурка” та інші. Фінансовою підтримкою вже тоді хворому Д.Січинському стали гонорари від видання його творів [6, с.281-303].

Поряд з роботою на залізниці та у видавництві Я.Ярославенко активно займається творчістю. Він пише хори на вірші Т.Шевченка, В.Самійленка, М.Вороного, О.Маковея, С.Черкасенка, І.Франка.

У 1908 році Я.Вінцовського направляють у відрядження в “секцію консервації” у м.Броди, а потім у Дрогобич (1909 рік), де митець обіймає посаду інженера при залізниці. За цей недовготривалий період роботи

композитор часто навідується до Львова, цікавиться видавничою справою [9, с.20-21].

26 травня 1909 року у Станіславіві помирає Денис Січинський. Через нерегулярну роботу *“галицько-польської”* [6, с.281-303] пошти ця звістка дійшла до Я.Ярославенка із запізненням, тому він *“не міг навіть віддати посліднього поклону правдивому, щирому музикови...”* Ще перед смертю Д.Січинський написав великий лист-заповіт, у якому перелічив усі свої твори і попросив Я.Ярославенка їх розшукати, упорядкувати і при можливості видати. Виконуючи останню волю друга, митець опублікував статтю *“Спадщина Дениса Січинського”* у газеті *“Діло”* за 18 травня 1910 року з проханням відшукнутися усіх, хто має рукописи покійного. 23 лютого 1913 року Я.Ярославенко передав науковому товариству ім.Шевченка у Львові всі зібрані твори композитора [5, с. 4; 6, с.281-303; 9, с.20-21].

По закінченні у Дрогобичі терміну відрядження у 1914 році Я.Вінцковський повертається у Львів [6, с.281-303] і працює молодшим інженером при Львівському залізничному управлінні. Однак події Першої світової війни не обминули і Львів. Тому під час евакуації у 1915 році управління залізничних доріг Галичини зі Львова у Київ за розпорядженням влади Я.Вінцковський був вивезений до Росії як австрійський підданий. Відомостей про цю евакуацію майже немає, є тільки посвідчення з управління залізничних доріг у м.Києві [2].

У 1916 році композитор повертається в Україну і влаштовується на роботу як інженер технічного відділу ліквідаційного управління у Львові, а з вересня цього ж року повертається на попереднє місце праці.

Наступний період у житті композитора позначився важкими випробуваннями. У 1917 році помирає батько. Це була велика втрата для композитора, адже батько був його першим учителем, наставником, радником. Внаслідок ліквідації залізниць Галичини і Буковини у 1918 році інженера Я.Вінцковського звільнено, але, як потім буде згадувати сам композитор, ця причина виявилася тільки прикриттям. Основна ж причина була: *“За видання українських (рев.) пісень Я.Вінцковського звільнено з Управління залізниць з посади інженера польсько-шляхетською владою”* [2].

Втрата батька, а потім і засобів до існування вплинула на здоров'я 38-річного митця. І тільки завдяки вірній дружині і радниці Євгенії Антонівни Я.Ярославенко зумів переступити через чорну смугу і ще з більшим натхненням поринути в улюблену мистецьку сферу.

Євгенія Антонівна (1870 р.н.) була родом з Перемишля із заможної польської родини о.Геофілія Дмоховського та Наталії Волощаківни. Після трагічної загибелі свого першого чоловіка доктора Володимира Антонівича вона з синами багато подорожувала, а коли повернулася у Львів, то справжньою підтримкою і опорою для неї стала дружба з директором потного видання інженером Ярославом Вінцковським [2; 10].

Вони одружилися в серпні 1918 року у церкві Св.Юра [2; 21]. Дружина з цікавістю поринала у мистецький світ, який панував у їхньому домі, де знаходилася редакція видавництва “Горбан”. Там же збиралася Управа та Надзвірна Рада, проводилися загальні збори; Євгенія допомагала чоловікові у листуванні, давала життєві поради, підтримуючи цим композитора.

У 1919 році після розпаду Австро-Угорської імперії здійснилася давня мрія Я.Ярославенка – побувати на берегах Дніпра. У Києві він познайомився із К.Стеценком, Я.Степовим та М.Леонтовичем, які ще більше зміцнили віру митця у безмежні можливості народної творчості, в потребу музично-естетичного виховання молоді.

Після повернення у Львів Я.Вінницький активно займається просвітницькою діяльністю. З допомогою брата Юрія, який утримував у с.Микуличині фотоательє, Я.Ярославенко створює хор і театральний гурток при Микуличинській філії “Просвіти”, а також хор при музичному виданні “Горбан”. Завдяки цим колективам світ ознайомився з такими хоровими творами митця, як “Що осінь нам”, “Чи є в блисках сонце”, “Розвився кучерявий дуб” та ін. [10].

У 20-30-і роки ХХ ст. Я.Ярославенко пише багато творів та повністю віддає себе громадській роботі. Працюючи з самодіяльними шкільними колективами, композитор поповнює хорову літературу творами для дітей: “І звук пісень, і шелест лент”, “Млин”, “Школярський гімн”, “Гімн пластунів”. Упродовж багатьох років митець керував хором ремісничого товариства “Зоря” у Львові. Для нього він створив “Зорянську пісню”, яка була присвячена 50-річчю цього товариства. У ці роки вперше побачили світ твори Я.Ярославенка музично-театрального жанру – опери і оперети. Відомо, що на початку свого становлення українська опера виступала як народнопобутова пісенно-розмовна опера, точніше оперета. Можливість ширше розкрити свій задум завдяки гнучкості цього жанру, в якому поєдналися риси побутової драми, етнографічної картини, соціальної сатири, лірики, романтики, героїки, гумору, сентименталізму, фантастики, вабила митців. Не втратила оперета своєї популярності і в період кінця ХІХ – початку ХХ століття, але, віддаючи данину часові, вона збагатилася новими засобами та рисами, які відображали особливості цієї епохи.

Я.Ярославенка зацікавив цей жанр, і до нього він звертається протягом усього творчого шляху. Митець створив оригінальний взірць оперети на одну дію “В чужій шкірі” (“Розрада”), лібрето для якої написав Ю.Шкрумеляк. Вона за композиційною структурою, настроєм, музично-інтонаційним матеріалом перегадується з оперою-хвилиною “Ноктюрн” М.Лисенка.

У 1927 році у Львові Я.Ярославенко працює над романтично-ліричною оперетою “Дівча з лілеєю” на лібрето І.Зубенка, яка залишилася незакінченою.

Найбільш популярною стала оперета “Бабський бунт”, прем’єра якої відбулася 2 квітня 1921 року в Українському театрі під керівництвом Др.Пички у Львові і мала неабиякий успіх. У газеті “Український вістник” було надруковано позитивну рецензію С.Чарнецького [20], а з афіш, які зберігаються у ВР ЛНБ ім.В.Стефаника, відомо, що постановки оперети “Бабський бунт” були неодноразово здійснені також у м.Сокалі та с.Микуличині протягом 1921-37 рр. [3].

У цей час композитор співпрацює з театром “Української бесіди”, у репертуар якого ввійшла його опера за мотивами повісті М.Гоголя “Відьма” [19]. Прем’єра опери відбулася 22 травня 1922 року. Тогочасна критика по-різному відгукнулася на постановку. Але загальним недоліком було визначено певдале лібрето, що зумовило незначну популярність цього твору. Л.Білецький у місячнику “Театральне мистецтво” писав: *“Автори, як композитори тих чисельних гарно опрацьованих хорових продукцій, які головню творять підставу “Відьми”, не достає повного розуміння зі сценою, так як впрочім примітивне лібретто Черкасенка не має основних черт драматичності. Ярославенко, пізнати, вложив не мало праці і музичного хисту в свої композиції, та на сцені завдяки лібреттові це тільки цикль романтичних ліричних пісень, відспіваних гуртами, незв’язаних собою якимсь основним мотивом”* [19].

Але, крім недоліків, рецензенти позитивно відзначали вдалу гру артистів: *“солідно опрацьовали свої ролі, особливо Стаднікова (Марта-відьма), Гіск (Гопівітер), Рубчак (Нечмиря), Крушельницький (Жид), Даньчак (Наймит) і др.”* [19].

Одночасно Я.Ярославенко продовжує роботу у видавництві “Торбан”, яке у 1933 році стало кооперативою. У квітні 1934 року у Львові вийшов у світ перший примірник журналу “Музичні Вісти” [13 - 17] з поміткою під заголовком: *“Орган для поширення музичної культури”* [13]. На титульній сторінці редакцією було вміщено звернення до читачів про його мету: *“...для плекання та поширення музичної культури серед усіх верств нашого народу... робимо спробу та видаємо отсі “Музичні Вісти” в надії, що всеж таки добре діло візьме верх та знайде відгук у всіх тих, які досі не зуміли піддержати як слід добрих намірів наших попередників”, і завдання, що ставили перед собою видавці: “Ми мусимо гуртуватися до роботи й не можемо дивитися, щоби хори, диригенти, учителі музики і т.д. ходили самотас. Мусимо дати їм можливість друкованим словом порозуміватися, що їм лежить на серці, чого бракує, чого бажали б і т.д. ...мусимо показатися в світі, як виглядаємо і що посідаємо”*.

Але у травні наступного 1935 року часопис “Музичні Вісти” припинив своє існування через недостатню підтримку читачів та матеріальну неспроможність оплатити затрати на його видання [17].



У 1941 році Я.Ярославенко, прослухавши спеціальні курси, влаштовується на роботу бібліотекарем у музичному відділі при філії Академії наук у Львові [2]. В цей час його дослідницький хист розкривається у написанні музикознавчих статей, що висвітлюють цікаві знахідки творчих портретів українських композиторів [22 – 27].

Події Другої світової війни кардинально змінили творче життя митця. В останній рік війни він насильно був вивезений німецько-фашистськими загарбниками до Чехословаччини, звідки повернувся хворим і знесиленим [2].

Після повернення в Україну Я.Ярославенко ще кілька років (1945-1948 рр.) завідує музичним відділом Львівської бібліотеки Академії наук. У 1946 році його обирають членом Спілки композиторів у Львові, головою якої був С.Людкевич.

В останні роки життя композитор працює над впорядкуванням своїх творів, вихідної кореспонденції, пише автобіографію (яку, на жаль, знищено). Його твори все частіше звучать на мистецьких імпрезах, по радіо, входять до складу репертуарів різних колективів: духового оркестру електролампового заводу (керівник І.Гуков), капели Палацу піонерів (керівник А.Кузін), військового оркестру “Динамо”, хору підінституту та консерваторії.

До останньої миті ця людина невтомно трудилася, долаючи різні перешкоди, та 26 червня 1958 року життя Я.Ярославенка обірвалось. Композитор похований на Личаківському кладовищі у Львові [11]. У 1959 році іменем Я.Ярославенка було названо одну із затишних зелених вулиць Львова [7].

1. Архів Д.Вінковського // Львівська Наукова бібліотека ім.В.Стефаника НАН України. Відділ рідкісної книги.
2. Архів Я.Ярославенка. Документи біографічного характеру // ДАЛЮ Ф.Р-2920, оп.1, сир.1 – 30.
3. Афіші на вистави опери Я.Ярославенка “Бабський бунт” // Львівська Наукова бібліотека ім.В.Стефаника НАН України. Відділ рукописів. Ф.Яросл.16/п.2.
4. Білинська М. До 100-річчя Я.Ярославенка // Музика. 1980. – №3.
5. Вінковський Я. В справі видання композицій Дениса Січинського // Діло. 1909. Ч.117.
6. Горак Я. Листи Дениса Січинського до Ярослава Вінковського // Записки наукового товариства імені Т.Шевченка. Том ССХХVI. Праці Музикознавчої комісії. Львів, 1993.
7. Грабко Л.Р., Мельник Б.В. Довідник перейменувань вулиць та площ Львова. Львів, 1992.
8. Діло. Львів, 1905. Ч.62
9. Ярославенко Я. Про композитора Дениса Січинського. Перевидання Лисенка І // Музика. 1997. №1
10. Матеріали домашнього архіву родини Вінковських // Львів, вул. Я.Ярославенка. 30.
11. Метричні книги реєстрації смерті м.Львова за 1958 р. // ДАЛЮ Ф.Р.3152. оп.1, сир.82 І, арк.86.

12. Михальчиний Я. Я. Ярославенко // З музикою крізь життя. Львів: Каменяр. 1992.
13. Музичні вісті. Львів, 1934. №1 // Львівська Наукова бібліотека ім.В.Стефаника НАН України. Відділ україністики. Ф.Ж. III 15058.
14. Музичні вісті. Львів, 1934. №2 // Львівська Наукова бібліотека ім.В.Стефаника НАН України. Відділ україністики. Ф.Ж. III 15058.
15. Музичні вісті. Львів, 1934. №3 // Львівська Наукова бібліотека ім.В.Стефаника НАН України. Відділ україністики. Ф.Ж. III 15058.
16. Музичні вісті. Львів, 1934. №4 // Львівська Наукова бібліотека ім.В.Стефаника НАН України. Відділ україністики. Ф.Ж. III 15058.
17. Музичні вісті. Львів, 1934. №5 // Львівська Наукова бібліотека ім.В.Стефаника НАН України. Відділ україністики. Ф.Ж. III 15058.
18. Огляд Музика. // Аргументивний вісник. Львів, 1905. Ч.7 8.
19. Театральне мистецтво. Львів, 1922. Ч.3 4.
20. Український вісник. 1921. Ч.58.
21. Церква Юра. Протоколи передшлюбних опитувань парочечих, свідоцтва про народження // ЦДІА України у Львові. Ф.201, оп.4а, спр.3507. 3513.
22. Ярославенко Я. Музичний кабінет Львівської бібліотеки Академії наук // Львівська Наукова бібліотека ім.В.Стефаника НАН України. Відділ рукописів. Ф.Яросл.129/п.8.
23. Ярославенко Я. Памяти Яна Галя // Неділя. Львів, 1912. №40.
24. Ярославенко Я. Про колишній стан хорової та оркестрової музики у Львові. // Львівська Наукова бібліотека ім.В.Стефаника НАН України. Відділ рукописів. Ф.Яросл.128/п.8.
25. Ярославенко Я. Спадщина Дениса Січинського // Діло. 1910. Ч.85
26. Ярославенко Я. Той, що кохався в легких піснях. Стаття-некролог, уривки з листів Я.Лонатицького // Назустріч. 1936. Ч.3.
27. Ярославенко Я. У Віктора Матюка (спомин) // Неділя. Львів, 1912. №44.

Natalia Nykorak

### THE CREATIVE AND EDUCATIONAL ACTIVITY OF YAROSLAV YAROSLAVENKO

The article is devoted to the life and creative work of Y.Yaroslavenko – a well known Ukrainian composer-amateur of the end XIX-th of the beginning XX-th century. Specifically a great attention is paid to the period when he lived and worked in Lviv – the center of the musical life in Western Ukraine of that historical period. His musical-dramatic, choral and chamber-vocal creative work are discovered in the article in detail. Y.Yaroslavenko founded the music publishing-house “Torban”.